

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 9ης Ιουλίου 2015 *

«Προδικαστική παραπομπή — Οδηγία 2003/86/ΕΚ — Άρθρο 7, παράγραφος 2 — Οικογενειακή επανένωση — Μέτρα ενσωματώσεως — Εθνική ρύθμιση βάσει της οποίας επιβάλλεται στα μέλη της οικογένειας υπηκόου τρίτης χώρας, ο οποίος διαμένει νόμιμα στο οικείο κράτος μέλος, υποχρέωση επιτυχούς συμμετοχής σε εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως για να τους επιτραπεί η είσοδος στο εν λόγω κράτος μέλος — Έξοδα σχετικά με την εξέταση αυτή — Σύμφωνος χαρακτήρας με το δίκαιο της Ένωσης»

Στην υπόθεση C-153/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Raad van State (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 1ης Απριλίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 3 Απριλίου 2014, στο πλαίσιο των δικών

Minister van Buitenlandse Zaken

κατά

K,

A,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, J. L. da Cruz Vilaça και K. Λυκούργο, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 5ης Φεβρουαρίου 2015,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η K, εκπροσωπούμενη από τον G. J. Dijkman, advocaat,
- η A, εκπροσωπούμενη από τον W. P. R. Peeters, advocaat,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Gijzen, M. Bulterman και B. Koopman, καθώς και από τον J. Langer,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους T. Henze και B. Beutler,
- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. Eberhard,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τη M. Κοντού-Durande και τον G. Wils,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 19ης Μαρτίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2003/86/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης (ΕΕ L 251, σ. 12).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο δύο ένδικων διαφορών μεταξύ, αφενός, του Minister van Buitenlandse Zaken (Υπουργού Εξωτερικών) και, αφετέρου, της Κ και της Α, αντιστοίχως, όσον αφορά την αίτησή τους να τους χορηγηθεί προσωρινή άδεια διαμονής στις Κάτω Χώρες με σκοπό την οικογενειακή επανένωση με τους συζύγους τους, οι οποίοι διαμένουν εντός του κράτους μέλους αυτού.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2003/86 ορίζει τα εξής:

«Ο σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι να καθορίσει τους όρους υπό τους οποίους μπορούν να ασκούν το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια των κρατών μελών.»
- 4 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει ότι:

«Τα κράτη μέλη επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή, δυνάμει της παρούσας οδηγίας και υπό την επιφύλαξη της τήρησης των προϋποθέσεων που αναφέρονται στο κεφάλαιο IV, καθώς και στο άρθρο 16, των ακόλουθων μελών της οικογένειας:

 - α) του/της συζύγου του συντηρούντος

[...]».
- 5 Το κεφάλαιο IV της οδηγίας 2003/86, το οποίο φέρει τον τίτλο «Απαιτήσεις άσκησης του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης», περιλαμβάνει τα άρθρα της 6 έως 8. Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να απορρίπτουν αίτηση εισόδου και διαμονής μελών της οικογένειας για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας.»

6 Το άρθρο 7 της οδηγίας 2003/86 έχει ως εξής:

«1. Κατά την υποβολή της αίτησης οικογενειακής επανένωσης, το οικείο κράτος μέλος μπορεί να απαιτήσει το πρόσωπο που υπέβαλε την αίτηση να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία ότι ο συντηρών διαθέτει:

- α) κατάλυμα το οποίο να θεωρείται κανονικό για αντίστοιχη οικογένεια στην αυτή περιοχή και το οποίο να πληροί τις γενικές προδιαγραφές ασφάλειας και υγιεινής που ισχύουν στο οικείο κράτος μέλος·
- β) ασφάλιση ασθένειας για τον ίδιο/την ίδια και τα μέλη της οικογένειάς του/της, που να καλύπτει το σύνολο των κινδύνων, οι οποίοι συνήθως καλύπτονται για τους ημεδαπούς στο οικείο κράτος μέλος·
- γ) σταθερούς και τακτικούς πόρους, επαρκείς για τη συντήρηση του ιδίου/της ίδιας και των μελών της οικογένειάς του/της, χωρίς να απαιτείται προσφυγή στο σύστημα κοινωνικής αρωγής του συγκεκριμένου κράτους μέλους. Τα κράτη μέλη αξιολογούν τους πόρους αυτούς με βάση τη φύση και τον τακτικό χαρακτήρα τους και μπορούν να λαμβάνουν υπόψη το επίπεδο των κατώτατων εθνικών μισθών και συντάξεων, καθώς και τον αριθμό των μελών της οικογένειας.

2. Τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτήσουν από τους υπηκόους των τρίτων χωρών να συμμορφωθούν με μέτρα ενσωμάτωσης, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

Όσον αφορά τους πρόσφυγες [και/ή] τα μέλη της οικογένειάς τους που αναφέρονται στο άρθρο 12, τα μέτρα ενσωμάτωσης του πρώτου εδαφίου μπορούν να εφαρμόζονται μόνον εφόσον έχει επιτραπεί η οικογενειακή επανένωση των προσώπων αυτών.»

7 Το άρθρο 17 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν δεόντως υπόψη τον χαρακτήρα και τη σταθερότητα των οικογενειακών δεσμών του προσώπου και τη διάρκεια διαμονής του στο κράτος μέλος, καθώς και την ύπαρξη οικογενειακών, πολιτιστικών και κοινωνικών δεσμών με τη χώρα καταγωγής του, σε περίπτωση απόρριψης αίτησης, ανάκλησης ή άρνησης της ανανέωσης της άδειας διαμονής ή σε περίπτωση λήψης μέτρου απομάκρυνσης εις βάρος του συντηρούντος ή μελών της οικογένειάς του.»

Το ολλανδικό δίκαιο

- 8 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι τα άρθρα 4, παράγραφος 1, και 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/86 μεταφέρθηκαν στην ολλανδική έννομη τάξη με τα άρθρα 14 και 16, παράγραφος 1, εισαγωγική περίοδος και στοιχείο h, του νόμου του 2000 περί αλλοδαπών (Vreemdelingenwet 2000, στο εξής: Vw 2000), καθώς και με τα άρθρα 3.71a, 3.98a και 3.98b της αποφάσεως του 2000 περί αλλοδαπών (Vreemdelingenbesluit 2000, στο εξής: Vb 2000).
- 9 Η εφαρμοζόμενη από τον αρμόδιο υφυπουργό πολιτική προς εκτέλεση των διατάξεων αυτών καθορίστηκε με την παράγραφο B1/4.7.1.2 της εγκυκλίου του 2000 περί αλλοδαπών (Vreemdelingencirculaire 2000), όπως αυτή ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης (στο εξής: Vc 2000).
- 10 Πρέπει να ληφθούν υπόψη ο νόμος περί κοινωνικής ενσωμάτωσης (Wet inburgering, στο εξής: Wi), η κανονιστική πράξη του 2000 περί αλλοδαπών (Voorschrift Vreemdelingen 2000, στο εξής: κανονιστική πράξη του 2000) και η αριθ. 2011/7 υπηρεσιακή οδηγία που εξέδωσε η υπηρεσία μεταναστεύσεως και πολιτογραφήσεων (στο εξής: υπηρεσιακή οδηγία).

Ο Vw 2000

- 11 Το άρθρο 1, στοιχείο h, του Vw 2000 ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου και των διατάξεων που θεσπίζονται βάσει αυτού, νοείται ως:

[...]

h) προσωρινή άδεια διαμονής: η θεώρηση για διαμονή χρονικής διάρκειας άνω των τριών μηνών την οποία ζητεί αυτοπροσώπως αλλοδαπός από διπλωματική ή προξενική αρχή [του Βασιλείου] των Κάτω Χωρών στη χώρα καταγωγής ή στη χώρα μόνιμης διαμονής, ή, εφόσον δεν υπάρχει τέτοια αρχή στη χώρα αυτή, στην πλησιέστερη χώρα όπου είναι εγκατεστημένη διπλωματική ή προξενική αντιπροσωπεία [...] και την οποία χορηγεί η εν λόγω αρχή κατόπιν προηγούμενης άδειας του Υπουργού Εξωτερικών [...].»

- 12 Κατά το άρθρο 8 του Vw 2000:

«Αλλοδαπός διαμένει νόμιμα στις Κάτω Χώρες:

- a) σε περίπτωση κατά την οποία διαθέτει άδεια διαμονής ορισμένου χρόνου κατά το άρθρο 14·
- b) σε περίπτωση κατά την οποία διαθέτει άδεια διαμονής αορίστου χρόνου κατά το άρθρο 20·
- c) σε περίπτωση κατά την οποία διαθέτει άδεια διαμονής ορισμένου χρόνου κατά το άρθρο 28·
- d) σε περίπτωση κατά την οποία διαθέτει άδεια διαμονής αορίστου χρόνου κατά το άρθρο 33.

[...].»

- 13 Κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο a, του Vw 2000, ο υπουργός είναι αρμόδιος να εγκρίνει, απορρίπτει ή να μη λαμβάνει υπόψη αίτηση χορηγήσεως αδειάς διαμονής ορισμένου χρόνου.

- 14 Βάσει του άρθρου 16, παράγραφος 1, στοιχείο h, του Vw 2000, αίτηση χορηγήσεως αδειάς διαμονής ορισμένου χρόνου, κατά το άρθρο 14 του νόμου αυτού, μπορεί να απορριφθεί εφόσον ο υπήκοος τρίτης χώρας, ο οποίος δεν εμπίπτει σε κάποια από τις κατηγορίες που διαλαμβάνονται στο άρθρο 17, παράγραφος 1, του ιδίου νόμου, υπέχει, κατόπιν της χορηγήσεως αδειάς νομίμου διαμονής στις Κάτω Χώρες, υποχρέωση κοινωνικής ενσωματώσεως κατά τα άρθρα 3 και 5 του W1 και δεν διαθέτει στοιχειώδεις γνώσεις σχετικά με την ολλανδική γλώσσα και κοινωνία.

- 15 Με το άρθρο 17, παράγραφος 1, του Vw 2000 καθορίζεται αριθμός κατηγοριών υπηκόων τρίτων χωρών των οποίων οι αιτήσεις για τη χορήγηση αδειάς διαμονής ορισμένου χρόνου, κατά την έννοια του άρθρου 14 του ιδίου νόμου, δεν απορρίπτονται λόγω ελλείψεως προσωρινής αδειάς διαμονής.

Ο W1

- 16 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο a, του W1 ορίζει τα εξής:

«Υποχρέωση κοινωνικής ενσωματώσεως υπέχει ο νομίμως διαμένων αλλοδαπός, κατά την έννοια του άρθρου 8, στοιχεία a έως e, ή l, του Vw 2000, ο οποίος:

- a. διαμένει στις Κάτω Χώρες με την πρόθεση η διαμονή αυτή να μην είναι προσωρινή [...].»

- 17 Με το άρθρο 5 του Wī καθορίζεται αριθμός κατηγοριών υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι δεν υπέχουν υποχρέωση κοινωνικής ενσωματώσεως.

H Vb 2000

- 18 Το άρθρο 3.71, παράγραφος 1, της Vb 2000 ορίζει τα εξής:

«Η κατά το άρθρο 14 του [Vw 2000] αίτηση χορηγήσεως αδειάς διαμονής ορισμένου χρόνου απορρίπτεται σε περίπτωση κατά την οποία ο αλλοδαπός δεν έχει ευρισκόμενη σε ισχύ προσωρινή άδεια διαμονής [...]».

- 19 Κατά το άρθρο 3.71a της Vb 2000:

«1. Αλλοδαπός διαθέτει στοιχειώδεις γνώσεις της ολλανδικής γλώσσας και κοινωνίας, κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, στοιχείο h, του [Vw 2000], εφόσον, κατά το αμέσως προηγούμενο της υποβολής της αιτήσεως για τη χορήγηση προσωρινής αδειάς διαμονής έτος, συμμετείχε επιτυχώς στην κατά το άρθρο 3.98a βασική εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως.

2. Η αίτηση χορηγήσεως αδειάς διαμονής ορισμένου χρόνου, κατά το άρθρο 14 του [Vw 2000], δεν απορρίπτεται βάσει του άρθρου 16, παράγραφος 1, στοιχείο h, του [εν λόγω νόμου], σε περίπτωση κατά την οποία ο αλλοδαπός:

[...]

c. απέδειξε επαρκώς ενώπιον του Minister voor Wonen, Wijken en Integratie [στο εξής: Υπουργού αρμόδιου για θέματα Στεγάσεως, Δημοτικών Διαμερισμάτων και Κοινωνικής Εντάξεως] ότι, λόγω σωματικής ή πνευματικής αναπηρίας, αδυνατεί επί μονίμου βάσεως να υποβληθεί επιτυχώς στην κατά το άρθρο 3.98a βασική εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως·

d. απέτυχε στην κατά το άρθρο 3.98a βασική εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως, πλην όμως η απόρριψη της αιτήσεως αυτής θα είχε ως αποτέλεσμα, κατά τον Υπουργό Στεγάσεως, Δημοτικών Διαμερισμάτων και Κοινωνικής Εντάξεως, κατάφωρη αδικία.

[...]»

- 20 Το άρθρο 3.98a της Vb 2000 ορίζει τα εξής:

«1. Ο Υπουργός Στεγάσεως, Δημοτικών Διαμερισμάτων και Κοινωνικής Εντάξεως καθορίζει τα σχετικά με τη βασική εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως που αποσκοπεί στην αξιολόγηση των γνώσεων σχετικά με την ολλανδική γλώσσα και κοινωνία, κατά το άρθρο 16, παράγραφος 1, στοιχείο h, του [Vw 2000], και διενεργείται μέσω αυτοματοποιημένου συστήματος.

2. Η βασική εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως περιλαμβάνει εξέταση των ικανοτήτων του αλλοδαπού στην ολλανδική όσον αφορά την κατανόηση γραπτού και προφορικού λόγου, καθώς και την προφορική έκφραση.

3. Ο Υπουργός Στεγάσεως, Δημοτικών Διαμερισμάτων και Κοινωνικής Εντάξεως καθορίζει το πρόγραμμα της εξετάσεως των ικανοτήτων όσον αφορά την κατανόηση γραπτού και προφορικού λόγου, καθώς και την προφορική έκφραση. Αυτό το πρόγραμμα εξετάσεως σκοπεί να διασφαλίσει ότι ο αλλοδαπός ο οποίος συμμετείχε επιτυχώς διαθέτει τις ακόλουθες ικανότητες στην ολλανδική γλώσσα σε επίπεδο A1 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις σύγχρονες ξένες γλώσσες:

a. κατανόηση γραπτού λόγου·

b. κατανόηση προφορικού λόγου·

c. προφορική έκφραση.

4. Η πιστοποίηση των ικανοτήτων όσον αφορά την κατανόηση γραπτού και προφορικού λόγου και την προφορική έκφραση κατά τη βασική εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως ισοδυναμεί με ένα εκ των επιπέδων του Ευρωπαϊκού Πλαισίου για τις σύγχρονες ξένες γλώσσες.

5. Η βασική εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως περιλαμβάνει επίσης εξέταση των γνώσεων σχετικά με την ολλανδική κοινωνία.

6. Ο Υπουργός Στεγάσεως, Δημοτικών Διαμερισμάτων και Κοινωνικής Εντάξεως καθορίζει το πρόγραμμα της εξετάσεως όσον αφορά τις απαιτούμενες γνώσεις σχετικά με την ολλανδική κοινωνία. Το πρόγραμμα αυτό εξετάσεως διασφαλίζει ότι ο αλλοδαπός ο οποίος συμμετείχε επιτυχώς στη βασική εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως διαθέτει τις στοιχειώδεις πρακτικές γνώσεις ως προς τα ακόλουθα στοιχεία:

a. το [Βασίλειο] των Κάτω Χωρών, περιλαμβανομένων της τοπογραφίας, της ιστορίας και του πολιτεύματός του·

b. τη στέγαση, την εκπαίδευση, την εργασία, τη δημόσια υγεία και την κοινωνική ενσωμάτωση στις Κάτω Χώρες·

c. τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του κατόπιν της αφίξεώς του στις Κάτω Χώρες·

d. τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τρίτων στις Κάτω Χώρες·

e. τους ισχύοντες κανόνες κοινωνικής ζωής στις Κάτω Χώρες.

7. Η βασική εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως διενεργείται στην ολλανδική γλώσσα σε επίπεδο που δεν είναι υψηλότερο του διαλαμβανόμενου στην παράγραφο 3.

8. Τα προγράμματα εξετάσεων που διαλαμβάνονται στις παραγράφους 3 και 6 διατίθενται σύμφωνα με τους κανόνες που καθορίζει ο Υπουργός Στεγάσεως, Δημοτικών Διαμερισμάτων και Κοινωνικής Εντάξεως, προϋποθέτουν δε την καταβολή αντιτίμου που θα καθορίσει ο εν λόγω υπουργός.»

²¹ Το άρθρο 3.98b της Vb 2000 ορίζει τα εξής:

«1. Δεν επιτρέπεται να συμμετέχει στη βασική εξέταση περί ενσωματώσεως ο αλλοδαπός ο οποίος:

a. δεν κατέβαλε τα σχετικά εξέταστρα σύμφωνα με τους κανόνες που καθορίζει ο Υπουργός Στεγάσεως, Δημοτικών Διαμερισμάτων και Κοινωνικής Εντάξεως [...]

[...]

2. Τα εξέταστρα που διαλαμβάνονται στην παράγραφο 1, στοιχείο a, ανέρχονται στα 350 ευρώ. [...]»

Η κανονιστική πράξη του 2000

22 Το άρθρο 3.11 της κανονιστικής πράξεως του 2000 ορίζει ότι:

«1. Τα προγράμματα εξετάσεων που διαλαμβάνονται στο άρθρο 3.98a, παράγραφοι 3 και 6, [της Vb 2000] και τα οποία περιέχονται αυτούσια και στον φάκελο εκμαθήσεως άνευ διδασκάλου Naar Nederland διατίθενται σε όλα τα εξουσιοδοτημένα βιβλιοπωλεία, καθώς και στα ηλεκτρονικά βιβλιοπωλεία.

2. Η προτεινόμενη τιμή του φακέλου εκμαθήσεως άνευ διδασκάλου ανέρχεται στα 110 ευρώ.»

Η Vc 2000

23 Σύμφωνα με την παράγραφο B1/4.7.1.2 της Vc 2000, η αίτηση για τη χορήγηση αδειας διαμονής ορισμένου χρόνου δεν απορρίπτεται, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3.71a, παράγραφος 2, στοιχείο d, της Vb 2000, σε περίπτωση κατά την οποία ο υπήκοος τρίτης χώρας απέτυχε στη βασική εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως, πλην όμως η απόρριψη της αιτήσεώς του θα είχε ως αποτέλεσμα να προκληθεί κατάφωρη αδικία. Τούτο συμβαίνει σε περίπτωση κατά την οποία, λόγω συνδυασμού όλων ιδιαιτέρων ατομικών περιστάσεων, ο υπήκοος τρίτης χώρας βρίσκεται σε κατάσταση μόνιμης αδυναμίας να συμμετάσχει επιτυχώς στη βασική εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως. Κατά τη Vc 2000, απλώς και μόνον το ότι υποβλήθηκε μία ή πλείονες φορές στην εν λόγω εξέταση δεν καθιστά δυνατή τη βάσιμη επίκληση της ρήτρας επιείκειας που προβλέπει το άρθρο 3.71a, παράγραφος 2, στοιχείο d, της Vb 2000.

Η υπηρεσιακή οδηγία

24 Κατά το αιτούν δικαστήριο, με την υπηρεσιακή οδηγία επισημαίνεται ότι υπέχουν την υποχρέωση κοινωνικής ενσωματώσεως οι υπήκοοι τρίτων χωρών που πρέπει να διαθέτουν προσωρινή άδεια διαμονής πριν την άφιξή τους στις Κάτω Χώρες, έρχονται στην Κάτω Χώρες με την πρόθεση η διαμονή τους να μην είναι προσωρινή, κατά την έννοια του W1, και δεν απαλλάσσονται από την υποχρέωση κοινωνικής ενσωματώσεως βάσει των άρθρων 3 και 5 του W1.

25 Η βασική εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως, κατά το άρθρο 3.98a της Vb 2000 αποτελείται από δοκιμασία στην καθομιλουμένη ολλανδική γλώσσα, από δοκιμασία γνώσεων περί της ολλανδικής κοινωνίας και από δοκιμασία κατανοήσεως γραπτού κειμένου. Η εξέταση διενεργείται, τηλεφωνικά και σε σύνδεση με ομιλούντα ηλεκτρονικό υπολογιστή, σε πρεσβεία ή γενικό προξενείο ευρισκόμενο στη χώρα καταγωγής ή μόνιμης διαμονής του μέλους της οικογένειας του συντηρούντος.

26 Η δοκιμασία στην ολλανδική καθομιλουμένη γλώσσα αναλύεται στα εξής μέρη και συγκεκριμένα στην επανάληψη φράσεων, στην απάντηση σε σύντομες ερωτήσεις, στον σχηματισμό προτάσεων με αντώνυμα και στην επαναδιατύπωση δις μίας σύντομης διηγήσεως. Το απαιτούμενο γλωσσικό επίπεδο είναι το επίπεδο A1 κατά το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις γλώσσες. Η ενότητα της εξετάσεως που αφορά τις γνώσεις σχετικά με την ολλανδική κοινωνία συνίσταται σε ερωτήσεις σχετικά με την κινηματογραφική ταινία *Στις Κάτω Χώρες*, την οποία πρέπει να έχει παρακολουθήσει κατ' οίκον το μέλος της οικογένειας. Οι πιθανές ερωτήσεις αφορούν ζητήματα όπως αν οι άνδρες και οι γυναίκες έχουν τα ίδια δικαιώματα, πού εδρεύει η Ολλανδική Κυβέρνηση, αν στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών υφίσταται διαχωρισμός κράτους και εκκλησίας, ποια χώρα κατέλαβε το Βασίλειο των Κάτω Χωρών κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, αν είναι υποχρεωτική η ασφάλιση ασθενοείας και μέχρι ποίας ηλικίας η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική. Όλες οι ερωτήσεις και απαντήσεις μπορούν να αποτελέσουν το αντικείμενο κατ' οίκον μελέτης με τη βοήθεια φακέλου εκμαθήσεως άνευ διδασκάλου. Ο φάκελος αυτός διατίθεται σε 18 γλώσσες και περιέχει, μεταξύ άλλων, πλείονα DVD, φωτογραφικό λεύκωμα, βιβλίο ασκήσεων, CD ήχου, εγχειρίδιο εκμαθήσεως άνευ διδασκάλου και παραδείγματα δοκιμασιών για εξέταση. Από τον Μάρτιο του 2011, ο εν λόγω φάκελος περιλαμβάνει και εγχειρίδιο αλφαριθμητισμού

που καθιστά δυνατή την προετοιμασία της δοκιμασίας κατανοήσεως γραπτού κειμένου. Με τη δοκιμασία αυτή αξιολογείται η ικανότητα του μέλους της οικογένειας να διαβάσει τα ολλανδικά στο επίπεδο A1 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις γλώσσες.

- 27 Όσον αφορά τη ρήτρα επιείκειας που προβλέπει το άρθρο 3.71a, παράγραφος 2, στοιχείο d, της Vb 2000, κατά το αιτούν δικαστήριο, η υπηρεσιακή οδηγία προβλέπει ότι συντρέχει λόγος εφαρμογής της ρήτρας επιείκειας αυτής σε περίπτωση κατά την οποία, λόγω συνδυασμού όλως ιδιαίτερων ατομικών περιστάσεων, ο υπήκοος τρίτης χώρας βρίσκεται σε κατάσταση μόνιμης αδυναμίας να συμμετάσχει επιτυχώς στη βασική εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως. Ο υπήκοος τρίτης χώρας οφείλει να αποδείξει συναφώς ότι κατέβαλε όλες τις προσπάθειες που θα μπορούσαν να απαιτηθούν από αυτόν. Τούτο δύναται να αποδειχθεί, μεταξύ άλλων, από το ότι συμμετείχε μία ή περισσότερες φορές στην εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως, επιτυγχάνοντας επί παραδείγματι στις δοκιμασίες καθομιλουμένης ολλανδικής γλώσσας και γνώσεων σχετικά με την ολλανδική κοινωνία, αλλά όχι και στη δοκιμασία κατανοήσεως γραπτού κειμένου. Στην υπηρεσιακή οδηγία επισημαίνεται ότι απλώς και μόνον το γεγονός ότι ο υποψήφιος δεν διαθέτει επαρκείς οικονομικούς πόρους ή επαρκή τεχνικά μέσα για να προετοιμασθεί για την εξέταση και να συμμετάσχει σε αυτήν ή το γεγονός ότι αντιμετωπίζει προβλήματα σχετικά με το ταξίδι του ή άλλες ανάλογες δυσχέρειες δεν αρκούν αφεαυτών προκειμένου ο αλλοδαπός να επικαλεσθεί βασίμως τη ρήτρα επιείκειας αυτή. Επιπλέον, απλώς και μόνον το ότι το διδακτικό υλικό δεν είναι διαθέσιμο στη γλώσσα που κατέχει ο υποψήφιος, το ότι αυτός δεν τυγχάνει της κατάλληλης υποστηρίξεως για την προετοιμασία της εξετάσεως ή το ότι είναι αναλφάβητος δεν αρκούν για να μπορέσει να επικαλεσθεί βασίμως την ίδια αυτή ρήτρα επιείκειας.

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

Η υπόθεση Κ

- 28 Η Κ είναι υπήκοος Αζερμπαϊτζάν η οποία, στις 22 Φεβρουαρίου 2011, υπέβαλε στην πρεσβεία του Βασιλείου των Κάτω Χωρών στην Άγκυρα (Τουρκία) αίτηση για τη χορήγηση προσωρινής αδειάς διαμονής, λόγω οικογενειακής επανενώσεως, προκειμένου να διαμείνει στις Κάτω Χώρες με τον σύζυγό της ο οποίος ήδη διαμένει εντός αυτού του κράτους μέλους. Προς τούτο, προσκόμισε ιατρική βεβαίωση διατεिनόμενη ότι, εξαιτίας προβλημάτων υγείας τα οποία πιστοποιούνταν με τη βεβαίωση αυτή, αδυνατούσε να υποβληθεί στην εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως εκτός της επικράτειας του Βασιλείου των Κάτω Χωρών.
- 29 Με απόφαση της 30ής Μαΐου 2011, ο Minister van Buitenlandse Zaken απέρριψε την αίτηση της Κ για τη χορήγηση προσωρινής αδειάς διαμονής.
- 30 Με απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 2012, ο Minister van Buitenlandse Zaken έκρινε αβάσιμη τη διοικητική ένσταση της Κ κατά της αποφάσεως της 30ής Μαΐου 2011, για τον λόγο ότι τα προβλήματα υγείας της Κ δεν δικαιολογούσαν την απαλλαγή από την υποχρέωση επιτυχούς συμμετοχής στην εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως. Κατά τον Minister van Buitenlandse Zaken, η επιβολή στην Κ υποχρεώσεως επιτυχούς συμμετοχής στην εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως πριν τη χορήγηση σε αυτήν αδειάς εισόδου και διαμονής δεν αντιβαίνει, εξάλλου, στην οδηγία 2003/86.
- 31 Με απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2012, το Rechtbank 's-Gravenhage (πρωτοδικείο Χάγης) έκρινε βάσιμη την προσφυγή της Κ κατά της αποφάσεως του Minister van Buitenlandse Zaken της 28ης Φεβρουαρίου 2012 και, ως εκ τούτου, ακύρωσε την απόφαση αυτή και αποφάνθηκε ότι ο εν λόγω υπουργός όφειλε να χορηγήσει προσωρινή άδεια διαμονής στην Κ.
- 32 Ο Minister van Buitenlandse Zaken άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως του Rechtbank 's-Gravenhage της 23ης Νοεμβρίου 2012 ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

Η υπόθεση Α

- 33 Η Α είναι υπήκοος Νιγηρίας η οποία, στις 18 Ιουνίου 2008, υπέβαλε στη διπλωματική αντιπροσωπεία του Βασιλείου των Κάτω Χωρών στην Abuja (Νιγηρία) αίτηση για τη χορήγηση προσωρινής αδειάς διαμονής, λόγω οικογενειακής επανενώσεως, προκειμένου να διαμείνει στις Κάτω Χώρες με τον σύζυγό της ο οποίος ήδη διαμένει εντός αυτού του κράτους μέλους. Προς τούτο, προσκόμισε ιατρικά έγγραφα που πιστοποιούσαν ότι πάσχει από ψυχιατρικά προβλήματα για τα οποία υποβάλλεται σε φαρμακευτική αγωγή.
- 34 Με απόφαση της 18ης Αυγούστου 2009, ο Minister van Buitenlandse Zaken απέρριψε την αίτηση της Α για τη χορήγηση προσωρινής αδειάς διαμονής.
- 35 Με απόφαση της 30ής Ιουλίου 2012, ο Minister van Buitenlandse Zaken έκρινε αβάσιμη τη διοικητική ένσταση της Α κατά της ως άνω αποφάσεως της 18ης Αυγούστου 2009, για τον λόγο ότι τα ψυχιατρικά προβλήματά της δεν δικαιολογούσαν την απαλλαγή από την υποχρέωση κοινωνικής ενσωματώσεως, καθώς και για τον λόγο ότι δεν μπορούσε να επικαλεσθεί τη ρήτρα επιείκειας του άρθρου 3.71a, παράγραφος 2, στοιχείο d, της Vb 2000, καθόσον δεν είχε προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία περί του ότι είχε καταβάλει εύλογες προσπάθειες για να συμμετάσχει επιτυχώς στην εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως. Κατά τον Minister van Buitenlandse Zaken, το επιχείρημα ότι η Α αδυνατούσε να μεταβεί στην πρεσβεία του Βασιλείου των Κάτω Χωρών λόγω των ψυχιατρικών προβλημάτων που αντιμετώπιζε δεν είναι παραδεκτό, καθόσον ουδόλως τεκμηριώθηκε το στοιχείο αυτό. Επιπλέον, ο Minister van Buitenlandse Zaken εκτιμά ότι η απαίτηση περί κοινωνικής ενσωματώσεως δεν αντιβαίνει στην οδηγία 2003/86.
- 36 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι τα τρία τέκνα της Α υπέβαλαν επίσης αιτήσεις για τη χορήγηση προσωρινής αδειάς διαμονής προκειμένου να διαμείνουν στις Κάτω Χώρες με τον πατέρα τους και ότι, αντιθέτως προς ό,τι αποφασίστηκε στην περίπτωση της Α, με την ίδια απόφαση της 30ής Ιουλίου 2012, ο Minister van Buitenlandse Zaken έκρινε βάσιμη τη διοικητική ένσταση των εν λόγω τέκνων κατά της απορρίψεως των αιτήσεών τους για τη χορήγηση προσωρινής αδειάς διαμονής.
- 37 Με απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2012, το Rechtbank 's-Gravenhage έκρινε βάσιμη την προσφυγή της Α κατά της αποφάσεως του Minister van Buitenlandse Zaken της 30ής Ιουλίου 2012 και, ως εκ τούτου, ακύρωσε την απόφαση αυτή και αποφάνθηκε ότι έπρεπε να χορηγηθεί στην Α προσωρινή άδεια διαμονής.
- 38 Ο Minister van Buitenlandse Zaken άσκησε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου έφεση κατά της αποφάσεως του Rechtbank 's-Gravenhage της 12ης Δεκεμβρίου 2012.

Κρίσεις σχετικές με τις δύο υποθέσεις

- 39 Δεν αμφισβητείται ότι τόσο οι συντηρούντες όσο και οι Κ και Α είναι υπήκοοι τρίτων χωρών, ότι οι συντηρούντες είναι σύζυγοι της Κ και της Α, αντιστοίχως, και ότι διαμένουν νομίμως στην ολλανδική επικράτεια, κατά την έννοια του άρθρου 8, στοιχεία a ή b, του Vw 2000. Δεν αμφισβητείται επίσης ότι η Κ και η Α δεν εμπίπτουν σε κάποια από τις κατηγορίες που καθορίζει το ολλανδικό δίκαιο και για τις οποίες οι αιτήσεις για τη χορήγηση αδειάς διαμονής ορισμένου χρόνου, κατά την έννοια του άρθρου 14 του Vw 2000, δεν απορρίπτονται λόγω ελλείψεως προσωρινής αδειάς διαμονής, καθώς και ότι οι Κ και Α υπέχουν υποχρέωση κοινωνικής ενσωματώσεως κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, στοιχείο h, του Vw 2000.
- 40 Σε αμφότερες τις υποθέσεις των κύριων δικών, το Rechtbank 's-Gravenhage έκρινε ότι αντιβαίνει στο άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/86 η απαίτηση υπήκοος τρίτης χώρας που υποβάλλει, εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, αίτηση για τη χορήγηση προσωρινής αδειάς διαμονής, στο πλαίσιο

οικογενειακής επανένωσης, να πρέπει να πληροί την προϋπόθεση περί κοινωνικής ενσωματώσεως πριν επιτραπεί η είσοδος του στις Κάτω Χώρες. Το Rechtbank 's-Gravenhage έκρινε συναφώς ως καθοριστικής σημασίας στοιχείο το ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις γραπτές παρατηρήσεις που υπέβαλε στο πλαίσιο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η διάταξη Mohammad Imran (C-155/11 PPU, EU:C:2011:387) (παρατηρήσεις τις οποίες προσκόμισε η Κ ενώπιον του Rechtbank 's-Gravenhage προκειμένου να περιληφθούν στη δικογραφία), υποστήριξε ότι το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/86 δεν παρέχει σε κράτος μέλος τη δυνατότητα να μην επιτρέψει την είσοδο και τη διαμονή σε σύζυγο υπηκόου τρίτης χώρας που διαμένει νομίμως εντός του κράτους μέλους αυτού απλώς και μόνον επειδή ο/η σύζυγος δεν συμμετείχε επιτυχώς, εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως την οποία προβλέπει η νομοθεσία του εν λόγω κράτους μέλους.

- 41 Στο πλαίσιο, όμως, των εφέσεων που άσκησε κατά των αποφάσεων του Rechtbank 's-Gravenhage, ο Minister van Buitenlandse Zaken υποστήριξε ότι από το Πράσινο Βιβλίο σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (οδηγία 2003/86/ΕΚ) [COM(2011) 735 τελικό] (στο εξής: Πράσινο Βιβλίο), το οποίο είναι μεταγενέστερο των γραπτών παρατηρήσεων της Επιτροπής που μνημονεύθηκαν στην προηγούμενη σκέψη, προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν θεωρεί οπωσδήποτε αντίθετη στο άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/86 την υποχρέωση που υπέχει η σύζυγος του συντηρούντος να επιτύχει σε εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως πριν της χορηγηθεί άδεια εισόδου και διαμονής εντός του οικείου κράτους μέλους.
- 42 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, πράγματι, στο σημείο II, 2.1, του Πράσινου Βιβλίου, το οποίο φέρει τον τίτλο «Μέτρα Ενσωματώσεως», η Επιτροπή διευκρινίζει ότι το παραδεκτό των μέτρων ενσωματώσεως εξαρτάται από το αν αποσκοπούν να καταστήσουν ευχερέστερη την ενσωμάτωση και αν τηρούν ή όχι τις αρχές της αναλογικότητας και της επικουρικότητας.
- 43 Δεδομένου ότι τόσο βάσει της οδηγίας 2003/86 όσο και βάσει του κριτηρίου της αναλογικότητας, όπως αυτό καθορίζεται στο Πράσινο Βιβλίο, δεν διευκρινίζεται το περιθώριο ευχέρειας που διαθέτουν τα κράτη μέλη προκειμένου να επιβάλλουν μέτρα ενσωματώσεως, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, και λαμβανομένου υπόψη ότι το Δικαστήριο δεν έχει αποφανθεί επί της έννοιας των «μέτρων ενσωματώσεως», κατά τη διάταξη αυτή, οπότε η σημασία της έννοιας αυτής δεν έχει τύχει διευκρινίσεως, το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) α) Έχει ο όρος “μέτρα ενσωματώσεως”, κατά το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/86, την έννοια ότι οι αρμόδιες αρχές κράτους μέλους μπορούν να απαιτήσουν από μέλος της οικογένειας συντηρούντος να αποδείξει ότι διαθέτει γνώσεις της επίσημης γλώσσας του οικείου κράτους μέλους σε επίπεδο που αντιστοιχεί στο επίπεδο A1 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις σύγχρονες ξένες γλώσσες, καθώς και στοιχειώδεις γνώσεις όσον αφορά την κοινωνία του εν λόγω κράτους μέλους, πριν οι εν λόγω αρχές χορηγήσουν στο πρόσωπο αυτό άδεια εισόδου και διαμονής;
- β) Έχει σημασία για την απάντηση στο ανωτέρω ερώτημα, λαμβανομένου υπόψη και του κριτηρίου της αναλογικότητας όπως καθορίζεται στο Πράσινο Βιβλίο, το γεγονός ότι η εθνική νομοθεσία, η οποία θεσπίζει την προαναφερθείσα στο ερώτημα 1.α. απαίτηση, ορίζει ότι, επιφυλασσομένης της περιπτώσεως κατά την οποία το μέλος της οικογένειας αποδεικνύει ότι, λόγω πνευματικής ή σωματικής αναπηρίας, επί μονίμου βάσεως αδυνατεί να υποβληθεί στην εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως, η αίτηση να επιτραπεί η είσοδος και διαμονή γίνεται δεκτή μόνον αν συντρέχει συνδυασμός όλως ιδιαίτερων ατομικών περιστάσεων ο οποίος δικαιολογεί την άποψη ότι το μέλος της οικογένειας αδυνατεί επί μονίμου βάσεως να ικανοποιήσει τις προϋποθέσεις ενσωματώσεως;

- 2) Αντιβαίνει προς τον σκοπό της οδηγίας 2003/86 και ειδικότερα στο άρθρο της 7, παράγραφος 2, λαμβανομένου υπόψη του κριτηρίου αναλογικότητας, όπως αυτό καθορίζεται στο Πράσινο Βιβλίο, το γεγονός ότι το κόστος συμμετοχής στην εξέταση με την οποία εξετάζεται αν το μέλος της οικογένειας πληροί τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις ενσωματώσεως ανέρχεται στο ποσό των 350 ευρώ για κάθε εξέταση και ότι το εφάπαξ κόστος του φακέλου προετοιμασίας για την εξέταση ανέρχεται στο ποσό των 110 ευρώ;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 44 Με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 7, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο της οδηγίας 2003/86 έχει την έννοια ότι τα κράτη μέλη δύνανται να απαιτούν από τους υπηκόους τρίτων χωρών να συμμετέχουν επιτυχώς σε εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως, όπως η επίμαχη στις υποθέσεις των κυρίων δικών, περιλαμβάνουσα αξιολόγηση περί της υπάρξεως στοιχειωδών γνώσεων τόσο σχετικά με τη γλώσσα όσο και με την κοινωνία του οικείου κράτους μέλους και προϋποθέτουσα την καταβολή διαφόρων εξόδων, προκειμένου να επιτρέψουν την είσοδο και τη διαμονή των εν λόγω υπηκόων στην εθνική επικράτειά τους λόγω οικογενειακής επανενώσεως.
- 45 Βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/86, τα κράτη μέλη επιτρέπουν την είσοδο και τη διαμονή του/της συζύγου του συντηρούντος, λόγω οικογενειακής επανενώσεως, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του κεφαλαίου IV της οδηγίας αυτής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Απαιτήσεις άσκησης του δικαιώματος οικογενειακής επανένωσης».
- 46 Το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι η διάταξη αυτή επιβάλλει στα κράτη μέλη συγκεκριμένες θετικές υποχρεώσεις, στις οποίες αντιστοιχούν σαφώς καθορισμένα δικαιώματα, καθόσον επιβάλλει στα κράτη μέλη, στις περιπτώσεις που ορίζει η εν λόγω οδηγία, την υποχρέωση να επιτρέπουν την οικογενειακή επανένωση ορισμένων μελών της οικογένειας του συντηρούντος, χωρίς να δύνανται να κάνουν χρήση της εξουσίας τους εκτιμήσεως (απόφαση Chakroun, C-578/08, EU:C:2010:117, σκέψη 41).
- 47 Μεταξύ των προϋποθέσεων που διαλαμβάνονται στο κεφάλαιο IV της οδηγίας 2003/86, το άρθρο της 7, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτούν από τους υπηκόους των τρίτων χωρών τη συμμόρφωση προς μέτρα ενσωματώσεως, τηρουμένου του εθνικού δικαίου.
- 48 Επιπλέον, το άρθρο 7, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2003/86 προβλέπει ότι, όσον αφορά τους πρόσφυγες και/ή τα μέλη της οικογένειάς τους, τα μέτρα ενσωματώσεως κατά το άρθρο 7, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής μπορούν να εφαρμόζονται μόνον εφόσον έχει επιτραπεί η οικογενειακή επανένωση των προσώπων αυτών.
- 49 Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο των περιπτώσεων οικογενειακής επανενώσεως πέραν των σχετικών με τους πρόσφυγες και τα μέλη των οικογενειών τους, το άρθρο 7, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2003/86 δεν αποκλείει το ενδεχόμενο τα κράτη μέλη να εξαρτούν τη χορήγηση αδείας εισόδου στο έδαφός τους στα μέλη της οικογένειας του συντηρούντος από την προϋπόθεση τηρήσεως εκ μέρους των μελών αυτών ορισμένων προηγούμενων μέτρων ενσωματώσεως.
- 50 Πάντως, δεδομένου ότι, κατά κανόνα, η οικογενειακή επανένωση επιτρέπεται, το άρθρο 7, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2003/86 πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς. Εξάλλου, το περιθώριο εκτιμήσεως που παρέχεται στα κράτη μέλη δεν πρέπει να χρησιμοποιείται με τρόπο που να αντιβαίνει στον σκοπό της οδηγίας αυτής, ο οποίος συνίσταται στο να καταστήσει ευχερέστερη την οικογενειακή επανένωση, ούτε στην πρακτική αποτελεσματικότητά της (βλ., σχετικώς, απόφαση Chakroun, C-578/08, EU:C:2010:117, σκέψη 43).

- 51 Συναφώς, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, η οποία καταλέγεται μεταξύ των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης, τα όσα θεσπίζονται με την εθνική ρύθμιση περί μεταφοράς στην εσωτερική έννομη τάξη του άρθρου 7, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2003/86 πρέπει να είναι κατάλληλα για την επίτευξη των επιδιωκόμενων με τη ρύθμιση αυτή σκοπών και να μη βαίνουν πέραν του αναγκαίου για την επίτευξή τους μέτρου (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, C-508/10, EU:C:2012:243, σκέψη 75).
- 52 Επομένως, καθόσον το άρθρο 7, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2003/86 αφορά μόνον τα μέτρα «ενσωματώσεως», επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα μέτρα που δύνανται να απαιτούν τα κράτη μέλη βάσει της διατάξεως αυτής μπορούν να χαρακτηρίζονται ως θεμιτά μόνον εφόσον καθιστούν ευχερέστερη την ενσωμάτωση των μελών της οικογένειας του συντηρούντος.
- 53 Στο πλαίσιο αυτό, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η απόκτηση γνώσεων τόσο της γλώσσας όσο και της κοινωνίας του κράτους μέλους υποδοχής διευκολύνει κατά πολύ την επικοινωνία μεταξύ των υπηκόων τρίτων χωρών και των ημεδαπών και, επιπροσθέτως, ενισχύει την αλληλεπίδραση και την ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων μεταξύ τους. Περαιτέρω, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι η γνώση της γλώσσας του κράτους μέλους υποδοχής καθιστά λιγότερο δυσχερή την πρόσβαση των υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας και στην επαγγελματική κατάρτιση [βλ., όσον αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες (ΕΕ 2004, L 16, σ. 44), απόφαση Ρ και S (C-579/13, EU:C:2015:369, σκέψη 47)].
- 54 Ως εκ τούτου, η υποχρέωση επιτυχούς συμμετοχής σε εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως στοιχειώδους επιπέδου καθιστά δυνατό να διασφαλισθεί ότι οι ενδιαφερόμενοι υπήκοοι τρίτων χωρών έχουν αποκτήσει γνώσεις που αποδεικνύονται αδιαμφισβήτητα χρήσιμες για τη δημιουργία δεσμών με το κράτος μέλος υποδοχής.
- 55 Επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη του στοιχειώδους επιπέδου των γνώσεων που απαιτούνται για την επιτυχή συμμετοχή στην επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως, πρέπει να γίνει δεκτό, καταρχήν, ότι η υποχρέωση επιτυχούς συμμετοχής στην εξέταση αυτή δεν θίγει, αφεαυτής, τον σκοπό οικογενειακής επανένωσης που επιδιώκεται με την οδηγία 2003/86.
- 56 Ωστόσο, το κριτήριο περί αναλογικότητας επιτάσσει, εν πάση περιπτώσει, οι προϋποθέσεις εφαρμογής της υποχρέωσης αυτής να μην υπερβαίνουν το αναγκαίο μέτρο για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού. Τούτο θα συνέβαινε, μεταξύ άλλων, σε περίπτωση κατά την οποία η εφαρμογή της υποχρέωσης αυτής θα παρακώλυε άνευ άλλου τινός την οικογενειακή επανένωση των μελών της οικογένειας του συντηρούντος εφόσον, παρά την αποτυχία τους στην εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως, τα μέλη αυτά θα είχαν αποδείξει τη βούλησή τους να συμμετάσχουν επιτυχώς στην εξέταση αυτή και τις προσπάθειες που θα είχαν καταβάλει προς τούτο.
- 57 Συγκεκριμένα, τα μέτρα ενσωματώσεως που διαλαμβάνονται στο άρθρο 7, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2003/86 δεν πρέπει να έχουν ως σκοπό την επιλογή των προσώπων που δύνανται να ασκήσουν το δικαίωμά τους οικογενειακής επανένωσης, αλλά να καθιστούν ευχερέστερη την ενσωμάτωση των προσώπων αυτών στα κράτη μέλη.
- 58 Επιπλέον, οι ιδιαίτερες ατομικές περιστάσεις, όπως η ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης, η οικονομική κατάσταση ή η κατάσταση υγείας των οικείων μελών της οικογένειας του συντηρούντος, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη προκειμένου τα μέλη αυτά να απαλλάσσονται από την υποχρέωση επιτυχούς συμμετοχής σε εξέταση όπως η επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών, οσάκις, λόγω των περιστάσεων αυτών, αποδεικνύεται ότι τα εν λόγω μέλη αδυνατούν να συμμετάσχουν ή να συμμετάσχουν επιτυχώς στην εξέταση αυτή.

- 59 Σε αντίθετη περίπτωση, υπό τις περιστάσεις αυτές, μια τέτοια υποχρέωση θα συνιστούσε εμπόδιο του οποίου η υπέρβαση θα ήταν δυσχερής προκειμένου να καταστεί αποτελεσματική η άσκηση του δικαιώματος οικογενειακής επανενώσεως που κατοχυρώνεται με την οδηγία 2003/86.
- 60 Η ερμηνεία αυτή ενισχύεται από το άρθρο 17 της οδηγίας 2003/86, το οποίο επιβάλλει την εξατομικευμένη εξέταση των αιτήσεων επανενώσεως.
- 61 Εν προκειμένω, όμως, από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι, με την επιφύλαξη της περιπτώσεως κατά την οποία το ενδιαφερόμενο μέλος της οικογένειας αποδεικνύει ότι, εξαιτίας πνευματικής ή σωματικής αναπηρίας, αδυνατεί επί μονίμου βάσεως να υποβληθεί στην επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως, μόνο σε περίπτωση εφαρμογής της ρήτρας επιείκειας, κατά το άρθρο 3.71a, παράγραφος 2, στοιχείο d, της Vb 2000 δεν απορρίπτεται η αίτηση για τη χορήγηση αδειάς εισόδου και διαμονής.
- 62 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι η ως άνω ρήτρα επιείκειας τυγχάνει εφαρμογής μόνον εφόσον, λόγω συνδυασμού όλων ιδιαίτερων ατομικών περιστάσεων, το οικείο μέλος της οικογένειας αδυνατεί επί μονίμου βάσεως να υποβληθεί επιτυχώς στην εν λόγω εξέταση.
- 63 Επομένως, η ρήτρα επιείκειας που προβλέπει το άρθρο 3.71a, παράγραφος 2, στοιχείο d, της Vb 2000 δεν καθιστά δυνατή την απαλλαγή, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων περιστάσεων της περιπτώσεώς τους ειδικώς, των ενδιαφερομένων μελών της οικογένειας του συντηρούντος από την υποχρέωση επιτυχούς συμμετοχής στην εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η διατήρηση σε ισχύ της υποχρεώσεως αυτής καθιστά αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή την οικογενειακή επανένωση.
- 64 Τέλος, όσον αφορά ιδίως τα διάφορα έξοδα που σχετίζονται με την, επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών, εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως, πρέπει να διευκρινισθεί ότι, μολονότι τα κράτη μέλη δύνανται να απαιτούν από τους υπηκόους τρίτων χωρών την καταβολή εξόδων σχετικών με τα μέτρα ενσωματώσεως που λαμβάνονται βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/86 και να καθορίζουν το ύψος των εξόδων αυτών, εντούτοις, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, το ύψος στο οποίο καθορίζονται τα έξοδα αυτά δεν πρέπει να έχει ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα να καθιστά αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή την άσκηση του δικαιώματος οικογενειακής επανενώσεως, άλλως θα θίγει τον σκοπό που επιδιώκεται με την οδηγία 2003/86 και θα καθιστά την οδηγία αυτή άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας.
- 65 Τούτο θα συνέβαινε, μεταξύ άλλων, σε περίπτωση κατά την οποία το ποσό των εξόδων που απαιτούνται για τη συμμετοχή στην επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως θα ήταν υπέρμετρο, λαμβανομένης υπόψη της σημαντικής οικονομικής επιβάρυνσης που συνεπάγονται για τους ενδιαφερόμενους υπηκόους τρίτων χωρών (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, C-508/10, EU:C:2012:243, σκέψη 74).
- 66 Πρέπει να επισημανθεί συναφώς ότι, όπως προκύπτει από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου, βάσει της επίμαχης στις υποθέσεις των κύριων δικών εθνικής νομοθεσίας, τόσο τα έξοδα εγγραφής για τη συμμετοχή στην επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως [στο εξής: εξέταστρα] όσο και τα έξοδα προετοιμασίας για την εξέταση αυτή βαρύνουν τα ενδιαφερόμενα μέλη της οικογένειας του συντηρούντος.
- 67 Πρέπει να επισημανθεί επίσης ότι η δαπάνη για τον φάκελο προετοιμασίας για την εξέταση, που οφείλεται άπαξ, ανέρχεται στα 110 ευρώ και ότι το ποσό των εξετάστρων ανέρχεται στα 350 ευρώ, διευκρινίζεται δε ότι τα ενδιαφερόμενα μέλη της οικογένειας του συντηρούντος υποχρεούνται να καταβάλλουν τα εξέταστρα αυτά κάθε φορά που συμμετέχουν στην εν λόγω εξέταση.

- 68 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι το ενδιαφερόμενο μέλος της οικογένειας του συντηρούντος που δεν κατέβαλε τα εξέταστρα δεν μπορεί να συμμετάσχει στην επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως.
- 69 Υπό τις συνθήκες αυτές, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 53 των προτάσεών της, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το ποσό των εξόδων που σχετίζονται με την επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως δύναται να καταστήσει αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή, σε περιστάσεις όπως αυτές των υποθέσεων των κύριων δικών, την οικογενειακή επανένωση.
- 70 Τούτο ισχύει κατά μείζονα λόγο καθόσον τα εξέταστρα πρέπει να καταβάλλονται για κάθε νέα συμμετοχή στην εξέταση αυτή και για καθένα από τα μέλη της οικογένειας του συντηρούντος που προτίθενται να διαμείνουν μαζί του στο κράτος μέλος υποδοχής και καθόσον στα έξοδα αυτά προστίθενται εκείνα που πρέπει να καταβάλουν τα ενδιαφερόμενα μέλη της οικογένειας του συντηρούντος για να μεταβούν στην έδρα της εγγύτερης ολλανδικής διπλωματικής αντιπροσωπείας προκειμένου να υποβληθούν στην εν λόγω εξέταση.
- 71 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 7, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2003/86 έχει την έννοια ότι τα κράτη μέλη δύναται να απαιτούν από τους υπηκόους τρίτων χωρών να συμμετέχουν επιτυχώς σε εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως, όπως η επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών, περιλαμβάνουσα αξιολόγηση περί της υπάρξεως στοιχειωδών γνώσεων τόσο σχετικά με τη γλώσσα όσο και με την κοινωνία του οικείου κράτους μέλους και προϋποθέτουσα την καταβολή διαφόρων εξόδων, προκειμένου να επιτρέψουν την είσοδο και τη διαμονή των εν λόγω υπηκόων στην εθνική επικράτειά τους λόγω οικογενειακής επανενώσεως, υπό τον όρο ότι οι προϋποθέσεις εφαρμογής της υποχρεώσεως αυτής δεν καθιστούν αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή την άσκηση του δικαιώματος οικογενειακής επανενώσεως. Υπό περιστάσεις όπως αυτές των υποθέσεων των κύριων δικών, οι προϋποθέσεις αυτές, καθόσον δεν καθιστούν δυνατό να λαμβάνονται υπόψη ιδιαίτερες περιστάσεις που παρακωλύουν αντικειμενικώς τη δυνατότητα επιτυχούς συμμετοχής των ενδιαφερομένων στην εξέταση αυτή και καθόσον ορίζουν υπέρμετρα υψηλό ποσό εξόδων σχετικών με την εξέταση αυτή, καθιστούν αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή την άσκηση του δικαιώματος οικογενειακής επανενώσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 72 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους των κύριων δικών τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 7, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2003/86/EK του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανενώσεως, έχει την έννοια ότι τα κράτη μέλη δύναται να απαιτούν από τους υπηκόους τρίτων χωρών να συμμετέχουν επιτυχώς σε εξέταση περί κοινωνικής ενσωματώσεως, όπως η επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών, περιλαμβάνουσα αξιολόγηση περί της υπάρξεως στοιχειωδών γνώσεων τόσο σχετικά με τη γλώσσα όσο και με την κοινωνία του οικείου κράτους μέλους και προϋποθέτουσα την καταβολή διαφόρων εξόδων, προκειμένου να επιτρέψουν την είσοδο και τη διαμονή των εν λόγω υπηκόων στην εθνική επικράτειά τους λόγω οικογενειακής επανενώσεως, υπό τον όρο ότι οι προϋποθέσεις εφαρμογής της υποχρεώσεως αυτής δεν καθιστούν αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή την άσκηση του δικαιώματος οικογενειακής επανενώσεως. Υπό περιστάσεις όπως αυτές των υποθέσεων των κύριων δικών, οι προϋποθέσεις αυτές, καθόσον δεν καθιστούν δυνατό να λαμβάνονται υπόψη ιδιαίτερες περιστάσεις που παρακωλύουν αντικειμενικώς τη δυνατότητα

επιτυχούς συμμετοχής των ενδιαφερομένων στην εξέταση αυτή και καθόσον ορίζουν υπέρμετρα υψηλό ποσό εξόδων σχετικών με την εξέταση αυτή, καθιστούν αδύνατη ή υπέρμετρα δυσχερή την άσκηση του δικαιώματος οικογενειακής επανενώσεως.

(υπογραφές)